

SZEF
KANCELARII SEJMU

Warszawa, dnia 9 maja 2011 r.

Panie i Panowie
Posłowie na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Z upoważnienia Marszałka Sejmu przekazuję uzupełniającą odpowiedź Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki Hanny Trojanowskiej odnoszącą się do pytania w sprawach bieżących Posłów Stanisławy Prządki i Jarosława Matwiejuka w sprawie *planów rozwoju energetyki jądrowej w Polsce oraz systemu zabezpieczeń reaktora jądrowego Maria i transportu odpadów nuklearnych*, przedstawionego podczas 89. posiedzenia Sejmu w dniu 31 marca 2011 r.

Janusz Cichoński

[Handwritten mark]

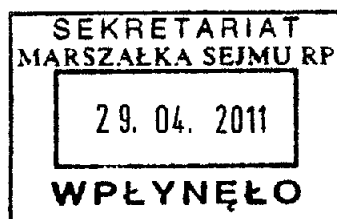
Warszawa, 28 kwietnia 2011 r.

MINISTER GOSPODARKI

DEJ-III-0700-8/1/11

L.dz. 360/11

Pan
Grzegorz SCHETYNA
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W dniu 31 marca 2011 roku w pytaniach bieżących Pan Poseł Jarosław Matwiejuk zadał pytanie w sprawie planów rozwoju energetyki jądrowej w Polsce oraz systemu zabezpieczeń reaktora jądrowego Maria i transportu odpadów promieniotwórczych. W uzupełnieniu do udzielonej w trakcie posiedzenia Sejmu odpowiedzi, wyjaśniam:

Plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce

Polski sektor energetyczny stoi obecnie przed poważnymi wyzwaniami. Wysokie zapotrzebowanie na energię, nieadekwatny poziom rozwoju infrastruktury wytwórczej i transportowej paliw i energii, znaczne uzależnienie od zewnętrznych dostaw gazu ziemnego i niemal pełne od zewnętrznych dostaw ropy naftowej oraz zobowiązania w zakresie ochrony środowiska, w tym dotyczące klimatu, powodują konieczność podjęcia zdecydowanych działań zapobiegających pogorszeniu się sytuacji odbiorców paliw i energii. Wobec obecnych trendów europejskiej polityki energetycznej, jednym z najbardziej pożądanых źródeł stała się energetyka jądrowa, która oprócz braku emisji CO₂, zapewnia również niezależność od utartych kierunków pozyskiwania surowców energetycznych.

Znalazło to swoje odzwierciedlenie w „Polityce energetycznej Polski do roku 2030”, zgodnie z którą, podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej,
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,

- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Przyjęte kierunki polityki energetycznej są w znacznym stopniu współzależne. Poprawa efektywności energetycznej ogranicza wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię, przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, na skutek zmniejszenia uzależnienia od importu, a także działa na rzecz ograniczenia wpływu energetyki na środowisko poprzez redukcję emisji. Podobne efekty przynosi rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym zastosowanie biopaliw, wykorzystanie czystych technologii węglowych oraz wprowadzenie energetyki jądrowej.

W dniu 13 stycznia 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę Nr 4/2009 w sprawie działań podejmowanych w zakresie rozwoju energetyki jądrowej. Zgodnie z tą Uchwałą, zostaną w Polsce wybudowane co najmniej dwie elektrownie jądrowe i przynajmniej jedna z nich powinna zacząć działać do 2020 r.

W dniu 12 maja 2009 r. Rada Ministrów przyjęła rozporządzenie w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej.

W dniu 19 maja 2009 r. powołany został Pełnomocnik Rządu ds. Polskiej Energetyki Jądrowej. Pełnomocnik jest podsekretarzem stanu w Ministerstwie Gospodarki. Realizuje on zadania w zakresie rozwoju i wdrażania energetyki jądrowej. Do jego zadań należy m.in. przygotowanie i przedstawienie Radzie Ministrów projektu *Programu polskiej energetyki jądrowej*, który określi m.in. liczbę, wielkość i możliwości lokalizacyjne elektrowni jądrowych. Inicjuje on, koordynuje i monitoruje realizację działań na rzecz przygotowania otoczenia regulacyjnego i instytucjonalnego, koniecznych dla uruchomienia Programu oraz przygotowania i budowy obiektów jądrowych.

Rolą Państwa w rozwoju cywilnej energetyki jądrowej jest przygotowanie wieloaspektowego uzasadnienia jej wdrożenia przy pełnej świadomości, że nie stanowi ona *panaceum* na wszystkie problemy energetyki, nawet w świetle globalnych wyzwań związanych z ekonomią i ochroną środowiska. Stanowi ona jednak ważną część takiego rozwiązania. Bardzo ważne jest ekonomiczne uzasadnienie wdrożenia i rozwoju energetyki jądrowej, biorąc pod uwagę koszty etapu przygotowawczego, budowy i eksploatacji oraz likwidacji obiektów energetyki

jądrowej. Energia elektryczna produkowana w elektrowniach jądrowych musi być konkurencyjna wobec energii elektrycznej wytwarzanej w innych rodzajach energetyki (nie tylko w związku z kosztem emisji CO₂). Państwo musi zapewnić spójność i trwałość rozwoju energetyki jądrowej oraz ponosić odpowiedzialność i kontrolować ryzyko związane z tą technologią uwzględniając długoterminową wizję funkcjonowania sektora energetyki jądrowej i jego długofalowe skutki.

Najważniejszą i realizowaną bez żadnych kompromisów zasadą jest pierwszeństwo i nadrzędność bezpieczeństwa wobec wszystkich innych aspektów energetyki jądrowej (szczególnie jej ekonomicznego uzasadnienia). Stąd bardzo ważne jest zapewnienie niezależnego, kompetentnego i profesjonalnego dozoru jądrowego. Jakość zastosowanej technologii, przejrzystość całego procesu jej wdrożenia z wbudowanym komponentem rzetelnej informacji dają podstawy do zabiegania o akceptację społeczną dla tej technologii.

Pełną odpowiedzialność za funkcjonowanie energetyki jądrowej od momentu przygotowania do budowy obiektów energetyki jądrowej, przez fazę realizacji inwestycji, bezpieczną i ekonomiczną ich eksploatację, likwidację obiektów energetyki jądrowej po zakończeniu ich eksploatacji, a także wdrożenie rozwiązań w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi **ponosi inwestor i operator obiektów energetyki jądrowej**. Stąd m.in. nałożenie na inwestorów i operatorów obiektów energetyki jądrowej obowiązku posiadania ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową.

Prowadzone działania przygotowawcze związane z wdrożeniem energetyki jądrowej w Polsce realizowane są zgodnie z prawem międzynarodowym i regulacjami UE, a także zgodnie z zaleceniami i we współpracy z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej (MAEA) i z Agencją Energii Jądrowej przy OECD (AEJ/OECD). Działania te wykorzystują również doświadczenia krajów, które z sukcesem i przy społecznej akceptacji wdrożyły energetykę jądrową.

Rozwój energetyki jądrowej nie może być zrealizowany bez wsparcia organizacji międzynarodowych dysponujących wiedzą i doświadczeniem zilustrowanym w bogatym zbiorze standardów, wytycznych i rekomendacji.

Polski Program Energetyki Jądrowej

Pełnomocnik Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej przygotował projekt Programu Polskiej Energetyki Jądrowej. Wymaga on jeszcze uzupełnienia o wnioski ze strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie

środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 ze zm.). Została już wykonana Prognoza oddziaływania na środowisko projektu programu. Jest ona teraz wraz z projektem Programu poddana określonym w ww. ustawie uzgodnieniom, w tym transgranicznym.

Po uzupełnieniu o ww. dokument, zaktualizowany projekt Programu Polskiej Energetyki Jądrowej zostanie przedstawiony Radzie Ministrów do akceptacji.

W dniu **25 stycznia 2011 roku** Rada Ministrów przyjęła *Informację na temat stanu prac nad Programem Polskiej Energetyki Jądrowej*.

Program Polskiej Energetyki Jądrowej (PPEJ) przedstawia zakres i strukturę organizacji działań, jakie należy podjąć, aby wdrożyć energetykę jądrową, zapewnić bezpieczną i efektywną eksploatację obiektów energetyki jądrowej, ich likwidację po zakończeniu okresu eksploatacji oraz zapewnić bezpieczeństwo postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Celem głównym PPEJ jest wdrożenie w Polsce energetyki jądrowej. Cel ten realizowany będzie za pomocą szeregu działań realizujących następujące **cele szczegółowe**:

1. Opracowanie ram prawnych dla rozwoju i funkcjonowania energetyki jądrowej.
2. Rozpoznanie potencjalnych lokalizacji dla budowy kolejnych elektrowni jądrowych.
3. Budowa składowiska odpadów nisko i średnio aktywnych, z uwzględnieniem potrzeb energetyki jądrowej
4. Zapewnienie najwyższego poziomu bezpieczeństwa obiektów jądrowych.
5. Wprowadzenie racjonalnego i efektywnego systemu postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.
6. Stworzenie podstaw instytucjonalnych do rozwoju energetyki jądrowej.
7. Wzrost i utrzymanie poparcia społecznego dla rozwoju energetyki jądrowej.
8. Wzrost poziomu edukacji społecznej w zakresie energetyki jądrowej.
9. Zapewnienie kadr dla rozwoju i funkcjonowania energetyki jądrowej.
10. Stworzenie silnego, efektywnego zaplecza naukowo-badawczego dla energetyki jądrowej.
11. Zwiększenie innowacyjności i poziomu technologicznego polskiego przemysłu.
12. Zapewnienie stabilnych dostaw paliwa do elektrowni jądrowych.
13. Przygotowanie Krajowego Systemu Elektroenergetycznego do energetyki jądrowej.
14. Opracowanie efektywnej metody finansowania budowy elektrowni jądrowych.

Program Polskiej Energetyki Jądrowej przedstawia zakres i strukturę organizacji działań, jakie należy podjąć, aby wdrożyć energetykę jądrową, zapewnić bezpieczną i efektywną eksploatację obiektów energetyki jądrowej, ich likwidację po zakończeniu okresu eksploatacji oraz zapewnić bezpieczeństwo postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Program przedstawia informacje, w szczególności dotyczące:

- Celów i harmonogramu realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej,
- Energetyki jądrowej w kontekście długoterminowej polityki energetycznej,
- Analizy kosztów i ekonomicznego uzasadnienia rozwoju energetyki jądrowej,
- Organizacji prac nad wdrożeniem Programu Polskiej Energetyki Jądrowej,
- Zapewnienia warunków bezpiecznego wykorzystania energetyki jądrowej,
- Kosztów realizacji i źródeł finansowania Programu,
- Wyboru lokalizacji,
- Przygotowania i wymaganych zmian krajowego systemu przesyłowego,
- Ochrony środowiska,
- Zapewnienia podaży wyspecjalizowanych kadr dla energetyki jądrowej,
- Rozwoju zaplecza technicznego i naukowo-badawczego dla polskiej energetyki jądrowej,
- Gospodarki odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym,
- Bezpieczeństwa dostaw paliwa jądrowego,
- Udziału przemysłu krajowego w Programie Polskiej Energetyki Jądrowej,
- Konsultacji społecznych i informowania społeczeństwa o przygotowaniach i realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej.

Ww. dziania są już realizowane i w chwili obecnej nie występują opóźnienia w ich realizacji. Jest to konieczne dla terminowej realizacji harmonogramu i wdrożenia w Polsce energetyki jądrowej zakładanym terminie (do końca 2020 roku).

Odpowiadając na pytanie dotyczące lokalizacji nowego składowiska odpadów promieniotwórczych nisko i średnio aktywnych, informuję, że w Ministerstwie Gospodarki kończone są prace nad rozpoczęciem przetargu do wyboru firmy, która do 2014 roku, w oparciu o wyniki przeprowadzonych badań, zaproponuje 3 potencjalne lokalizacje nowego składowiska, z czego jedna będzie rekomendowana jako najlepsza.

Niezależnie od powyższych działań prowadzone będą na terenie Gminy Rożan poszukiwania lokalizacji dla nowego składowiska odpadów promieniotwórczych nisko- średnio aktywnych.

Regulacje prawne

Proponowane obecnie przez Rząd regulacje prawne w zakresie rozwoju energetyki jądrowej obejmują:

- projekt *Ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej i inwestycji towarzyszących*, który to projekt prezentuje Wysokiej Izbie Minister Skarbu Państwa
- projekt *ustawy zmieniającej ustawę -Prawo atomowe* prezentowany przez Ministra Gospodarki, i uwzględniający:
 - obowiązek wdrożenia do prawa krajowego postanowień dyrektywy Rady 2009/71/EURATOM z 25 czerwca 2009r. ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych,
 - uzupełnienie regulacji dotyczących zakresu odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową,
 - tryb przygotowania i aktualizowania strategii Państwa w zakresie energetyki jądrowej,
 - oraz obowiązek operatorów OEJ w zakresie informowania społeczeństwa o działalności obiektów energetyki jądrowej.

Do projektu ustawy nowelizującej *Prawo atomowe* przewidziano wdrożenie 23 rozporządzeń, z których większość stanowi szczegółowe rozwinięcie ustawy, związanych z zapewnieniem najwyższych standardów bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej oraz ochrony fizycznej obiektów energetyki jądrowej na etapie przygotowania i realizacji inwestycji oraz eksploatacji.

Także Inwestor planowo realizuje przewidziane działania:

- trwa przetarg na wybór firmy do wykonania badań lokalizacyjnych dla 2-3 wybranych lokalizacji,
- trwa przetarg na wybór doradcy do przeprowadzenia postępowania na wybór dostawcy technologii.

System zabezpieczeń reaktora jądrowego MARIA

Zagadnienie bezpieczeństwa reaktorów jądrowych w tym oczywiście także jądrowych reaktorów badawczych, rozpatruje się w aspektach bezpieczeństwa jądrowego (safety) i zabezpieczeń fizycznych (security).

Bezpieczeństwo jądrowe polskich reaktorów badawczych

W Polsce funkcjonowały: 2 reaktory badawcze (EWA i MARIA) oraz trzy zestawy krytyczne, tzw. reaktory mocy zerowej (ANNA, AGATA i MARYLA). W chwili obecnej reaktor EWA został praktycznie zlikwidowany (pozostał tylko budynek wykorzystany do innych celów), zestawy ANNA i AGATA istnieją fizycznie ale paliwo zostało usunięte i nie mogą być uruchomione, zestaw MARYLA został całkowicie zlikwidowany i pozostał w eksploatacji jedynie reaktor MARIA.

Bezpieczeństwo reaktora MARIA zapewnione jest poprzez:

- właściwe wykonanie projektu (i to, że stale jest on weryfikowany i uzupełniany),
- utrzymywanie wszystkich urządzeń na właściwym poziomie technicznym (jest roczny plan kontroli każdego urządzenia, zatwierdzona procedura kontroli sprawności i sprawozdawania do dozoru jądrowego)
- postępowanie w czasie eksploatacji zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez dozór jądrowy

W zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej reaktor MARIA nadzoruje Państwowa Agencja Atomistyki (PAA - jako urząd dozoru jądrowego).

Projekt reaktora wykonany został w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku i udoskonalony w drugiej połowie lat osiemdziesiątych, kiedy reaktor podlegał gruntownej modernizacji (1985-93). Wprowadzono wtedy kilka nowych rozwiązań znacznie zwiększających bezpieczeństwo, w tym możliwość zalewania rdzenia reaktora wodą z basenu reaktora (dla zapewnienia chłodzenia powyłaczeniowego, co było tak istotne w Japonii). W Raporcie Bezpieczeństwa tego reaktora rozpatrywane są następujące zagrożenia (awarie projektowe):

- wewnętrzne, jak: spadek zdolności chłodzenia rdzenia, wystąpienie fluktuacji mocy, uszkodzenia elementów konstrukcyjnych, rozerwanie głównego rurociągu itp.

- Zewnętrzne, jak awaria zewnętrznego systemu zasilania energią elektryczną, zalanie wodą i upadek samolotu.

Rozpatrując każde z tych zagrożeń trzeba stwierdzić, że:

- reaktor posiada zasilanie zewnętrzne z dwóch niezależnych linii energetycznych
- chłodzenie rdzenia w sytuacji rozerwania głównego rurociągu zapewnia znaczny zapas wody w basenie reaktora i dodatkowy zbiornik do grawitacyjnego dostarczania wody (niepotrzebne są żadne pompy),
- pompy do odbioru ciepła powyłączeniowego zasilane są w pierwszym momencie przy braku zasilania zewnętrznego z baterii akumulatorów, a potem z agregatu diesla (agregat jest uruchamiany przed każdym tygodniowym lub 10-dniowym cyklem pracy reaktora),
- aparatura kontrolno-pomiarowa zasilana jest z baterii akumulatorów,
- wdrożono procedury wykrywania fluktuacji mocy i postępowania operatora w takiej sytuacji
- reaktor wyposażony jest w system wykrywania nieszczelności elementów paliwowych (system WNEP), który informuje operatora o wystąpieniu nieszczelności (czyli wydostawaniu się promieniotwórczych produktów rozpadu) i konieczności wyłączenia reaktora,
- prowadzona jest na bieżąco kontrola stanu technicznego pomp chłodzących kanały paliwowe (główne pompy chłodzące) za pomocą specjalnego systemu diagnostycznego (badanie wibracji),
- obudowa bezpieczeństwa (w wykonaniu, jak projektowano to przy budowie reaktora) zapewnia utrzymanie produktów rozszczepienia w jej wnętrzu (zastosowano podciśnienie), a wentylacja prowadzona będzie poprzez odpowiednie filtry (automatycznie załączane)
- zabezpieczenie przed upadkiem samolotu zapewnione jest przez zakaz lotów w przestrzeni powietrznej nad ośrodkiem Świerk (zakaz jest rygorystycznie przestrzegany przez kontrolerów na lotnisku Okęcie),
- opracowane są procedury postępowania w przypadku rozszczelnienia zasobnika z materiałem do produkcji izotopów (naświetlań).

Instytucjonalną kontrolę bezpieczeństwa zapewnia PAA poprzez:

- bieżącą kontrolę systemu rejestracji parametrów technologicznych pracy reaktora (rejestracje dostarczane są w formie elektronicznej po zakończenia każdego cyklu pracy i analizowane specjalnym programem w PAA),
- dostarczanie sprawozdań z pracy systemu diagnostyki technicznej pomp obiegu chłodzenia kanałów paliwowych,
- weryfikacje sprawozdań kwartalnych,
- prowadzenie inspekcji planowych i nieplanowych (dotyczą sprawozdawczości pracy reaktora, szkolenia personelu, itp.),
- wydawanie uprawnień do pracy na stanowiskach istotnych dla bezpieczeństwa reaktora.

Zabezpieczenia fizyczne Reaktora MARIA

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym ochrona fizyczna reaktora badawczego MARIA jest realizowana na podstawie wymagań zawartych w przepisach ustawy Prawo atomowe (Dz.U. z 2007 r. Nr 42, poz. 276 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ochrony fizycznej materiałów jądrowych i obiektów jądrowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 207, poz. 1295).

Zgodnie z Art. 3 pkt 19 Ustawy przez ochronę fizyczną rozumie się całokształt przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych, mających na celu skuteczne zabezpieczenie materiałów jądrowych i obiektów jądrowych przed aktami terroru, dywersji, sabotażu i kradzieży.

Ustawa precyzuje również, że obiekty jądrowe podlegają ochronie fizycznej zgodnie z zasadami określonymi w opisanym poniżej rozporządzeniu wykonawczym, natomiast budynki i urządzenia nie wchodzące w skład obiektu jądrowego, których uszkodzenie lub zakłócenie pracy mogłoby spowodować skutki istotne z punktu widzenia bji¹ podlegają ochronie fizycznej zgodnie z przepisami o ochronie osób i mienia (Art. 34 ust. 1 i 2). Obowiązek spełniania wymagań ochrony fizycznej (podobnie jak wymagań bji) na wszystkich etapach funkcjonowania obiektu jądrowego spoczywa na posiadaczu zezwolenia, a także na innych uczestnikach procesu inwestycyjnego odpowiednio do zakresu ich zadań (art. 35 ust. 1 i 2). Kierownik jednostki organizacyjnej prowadzącej działalność z materiałami jądrowymi ma obowiązek opracowania systemu ochrony fizycznej, który jest zatwierdzany, a następnie okresowo kontrolowany przez Prezesa PAA (Art. 41 ust 2 i 3).

¹ bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej

Zagadnienia związane z ochroną fizyczną muszą być też uwzględniane przy przygotowywaniu do transportu i samym transportowaniu materiałów jądrowych (Art. 58).

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ochrony fizycznej materiałów jądrowych i obiektów jądrowych uszczegóławia opisane powyżej wymogi ustawowe, w szczególności poprzez określenie:

- rodzajów przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych w zakresie ochrony fizycznej;
- kategorii materiałów jądrowych podlegających ochronie fizycznej;
- zasad podziału obiektu jądrowego (i innych miejsc, w których znajdują się materiały jądrowe) na strefy; (Tab. 1)
- sposób przeprowadzania przez Prezesa PAA okresowej kontroli systemu ochrony fizycznej.

Tab. 1

Strefa	Kategoria materiałów jądrowych znajdujących się w strefie ²	Stosowane przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne w zakresie ochrony fizycznej
chroniona	materiały jądrowe kat. III	<ul style="list-style-type: none"> - środki zabezpieczające przed dostępem osób nieupoważnionych (środki mechaniczne w tym ogrodzenia, ściany, stropy, drzwi, bramy, zabezpieczenia otworów okiennych, dachowych i wentylacyjnych, atestowane szafy pancerne, kasety stalowe oraz specjalne zamki i kłódki); - systemy alarmowe sygnalizujące zagrożenie; - systemy służące do obserwacji, rejestracji oraz łączności; - urządzenia do obserwacji miejsc, w których znajdują się materiały jądrowe.
wewnętrzna	materiały jądrowe kat. II	<ul style="list-style-type: none"> - przedsięwzięcia stosowane w strefie chronionej; - ograniczenie liczby osób

² Zgodnie z §6 ust. 3 rozporządzenia w zależności od wpływu określonych instalacji i urządzeń znajdujących się w obiekcie jądrowym na b.jor poszczególne strefy można wyznaczać także w miejscach, w których nie znajdują się materiały jądrowe

		przebywających w strefie; – rejestracja osób wchodzących i opuszczających strefę; – rejestracja i organizacja ruchu pojazdów wjeżdżających i wyjeżdżających ze strefy.
ściślej ochrony	materiały jądrowe kat. I	– przedsięwzięcia stosowane w strefie chronionej i wewnętrznej; – zakaz wjazdu prywatnych pojazdów do strefy; – obserwacja przez służbę ochrony osób przebywających w strefie; – patrolowanie strefy przez służbę ochrony; – zapewnienie stałej łączności z najbliższą jednostką Policji.

Poziom ochrony fizycznej różnicuje się w zależności od kategorii materiałów jądrowych podlegających ochronie, a także przy uwzględnieniu czynników takich jak:

- lokalizacja obiektu jądrowego i innych miejsc w których znajdują się materiały jądrowe z uwzględnieniem ich ruchu;
- postać materiałów jądrowych;
- rozmieszczenie urządzeń oraz instalacji (lub ich części), istotnych w procesie wytwarzania, przetwarzania, przechowywania, stosowania i składowania materiałów jądrowych;
- podstawowe zagrożenie projektowe zawierające opis potencjalnych zagrożeń, w szczególności polegających na próbie kradzieży materiału jądrowego, sabotażu, terrorze lub dywersji;
- monitorowanie stanu bezpieczeństwa obiektu jądrowego i innych miejsc, w których znajdują się materiały jądrowe;
- zasady ochrony mienia przewidziane w odrębnych przepisach.

Eksplatacja reaktora badawczego jest prowadzona na podstawie Zezwolenia nr 1/2009/MARIA z dnia 31 marca 2009 r. (wydanego przez Prezesa PAA) zmienionego późniejszymi aneksami. Jednym z warunków wykonywania tej działalności jest zapewnienie właściwego poziomu ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych w Instytucie Energii Atomowej POLATOM, czyli jednostce eksploatującej reaktor MARIA. System

ochrony fizycznej, według którego realizowana jest ochrona fizyczna reaktora MARIA jest dokumentem niejawnym (o klauzuli „tajne”) i został zgodnie z wymaganiami obowiązującej ustawy Prawo atomowe zatwierdzony przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki. Sposób realizacji zapisów systemu ochrony fizycznej jest okresowo kontrolowany przez Prezesa PAA. Kontrole takie przeprowadzane są przez inspektorów dozoru jądrowego i mają na celu sprawdzenie aktualnego stanu ochrony fizycznej reaktora i porównanie go z zatwierdzonym przez Prezesa PAA systemem ochrony fizycznej. Podczas kontroli weryfikowany jest zarówno stan zabezpieczeń fizycznych zainstalowanych w systemie jak i odpowiednie przedsięwzięcia proceduralno – administracyjne w jednostce organizacyjnej. W przypadku stwierdzenia podczas kontroli nieprawidłowości w realizacji systemu ochrony fizycznej, Główny Inspektor Dozoru Jądrowego wydaje decyzję administracyjną nakazującą usunięcie tych nieprawidłowości w ściśle określonym terminie.

Transport odpadów nuklearnych

Przewóz materiałów radioaktywnych klasy 7, może być realizowany transportem drogowym lub kolejowym, którego warunki zarówno na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również innych państw członkowskich Unii Europejskiej, regulują przepisy ratyfikowanej przez Polskę umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) lub Regulamin dla międzynarodowego przewozu kolejami towarów niebezpiecznych (RID). Powyższe akty prawne zostały wprowadzone do prawa krajowego na podstawie przepisów: ustawy z dnia 28 października 2002 roku o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 31 marca 2004 roku o przewozie koleją towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 97, poz. 962 z późn. zm.).

Dodatkowo, w świetle ustawy z dnia 29 listopada 2000r. – Prawo atomowe (Dz. U. 2007 Nr 42, poz. 276 z późn. zm.), podmiot wykonujący działalność polegającą na transporcie źródeł promieniotwórczych, odpadów promieniotwórczych, materiałów jądrowych, wypalonego paliwa jądrowego (określanych jako towary niebezpieczne klasy 7), musi uzyskać zezwolenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki na taką działalność. Wydanie zezwolenia następuje po stwierdzeniu, że spełnione zostały wymagane prawem warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem, wymagającej zezwolenia.

Bezpieczeństwo transportu towarów niebezpiecznych klasy 7 zapewnione jest poprzez:

- Stosowanie osłonnych opakowań transportowych ograniczających oddziaływanie promieniowania jonizujące zarówno na uczestników transportu jak i okoliczną ludność, jednocześnie gwarantujących, że przewożony materiał nie ulegnie rozprzestrzenieniu nawet w warunkach podwyższonej temperatury, spadku z wysokości, przebicia opakowania, zanurzenia w wodzie i nacisku na opakowanie;
- Wewnętrzny nadzór nad przestrzeganiem wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej sprawowany przez osobę, która posiada uprawnienia inspektora ochrony radiologicznej nadane przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki. Do zadań tej osoby należy między innymi sprawdzanie czy działalność prowadzona jest według przyjętych procedur i instrukcji oraz nadzór nad prowadzeniem dokumentacji dotyczącej bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Inspektor ochrony radiologicznej zajmuje się także szkoleniem w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej uczestników transportu, w szczególności kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne klasy 7;
- Wewnętrzny nadzór nad czynnościami związanymi z przewozem drogowym towarów niebezpiecznych, sprawowany przez doradcę do spraw bezpieczeństwa w transporcie towarów niebezpiecznych. Do zadań tej osoby należy między innymi stwierdzanie zgodności realizacji przewozu z wymaganiami określonymi w ustawie z dnia 28 października 2002r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199, poz 1671 z późn. zm.) i umowie europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych ADR (Dz. U. z 2009r. Nr 27, poz. 162 - załączniki) oraz sporządzanie rocznych sprawozdań z przewozów dla wojewody i raportów powypadkowych;
- Obowiązek ukończenia kursu dokształcającego przez kierowców przewożących towary niebezpieczne w transporcie drogowym, uprawniającego do przewozu towarów niebezpiecznych klasy 7;
- Właściwe wyposażenie i oznakowanie pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych klasy 7 oraz coroczne badanie techniczne tych pojazdów;
- Ochronę fizyczną przewożonych materiałów jądrowych, zgodnie z zatwierdzonym i okresowo kontrolowanym przez Prezesa PAA systemem ochrony fizycznej materiałów jądrowych.

Zgodnie z art. 62 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki informuje Komendanta Głównego Straży Granicznej o wydaniu

wymaganych pozwoleń na wywóz, przywóz lub tranzyt przez terytorium RP odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego, określających niezbędne warunki wykonania takiego transportu.

Komendant Główny Straży Granicznej, za pośrednictwem Dyrektora Zarządu Granicznego KGSG, przekazuje otrzymane informacje do komendantów właściwych terytorialnie jednostek Straży Granicznej, którzy podejmują stosowne działania związane z dokonaniem odprawy granicznej transportu oraz jego zabezpieczeniem do czasu opuszczenia terytorium RP. Działania te polegają m.in. na sprawdzeniu wymaganych dokumentów, poziomu promieniowania jonizującego przy użyciu radiometrycznych przyrządów pomiarowych, posiadanego dodatkowego wyposażenia oraz oznakowania transportu, zgodnie z wymogami określonymi w obowiązujących przepisach prawa oraz na kontroli zabezpieczeń materiałów i substancji promieniotwórczych.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Transportu z dnia 4 czerwca 2007 roku w sprawie towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia (Dz. U. Nr 107, poz. 742), towary klasy 7 ADR podlegają obowiązkowi zgłoszenia do komendanta wojewódzkiego Policji oraz do komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej. Zgłoszeń, o których mowa dokonują: nadawca towaru niebezpiecznego, przewoźnik lub właściwa placówka Straży Granicznej, w zależności od miejsca rozpoczęcia przewozu.

Kontrola przewozu drogowego towarów niebezpiecznych oraz wymagań związanych z tym przewozem wykonywana przez Policję, obejmuje:

1. Spełnienie wymagań przez kierowców lub inne osoby wykonujące czynności związane z przewozem materiałów niebezpiecznych – ukończenia wymaganych kursów lub kursów doształcających, tzw. zaświadczenie ADR.
2. Dopuszczenie pojazdów do przewozu materiałów niebezpiecznych w zakresie:
 - świadectwa dopuszczenia pojazdu,
 - stanu technicznego pojazdu użytego do przewozu, jego oznakowania i wyposażenia,
 - klasyfikacji towaru niebezpiecznego,
 - oznakowania opakowań i ich zawartości oraz stanu technicznego,
 - sposobu przewozu,

– trzeźwości kierującego.

W zakresie kontroli transportu drogowego towarów niebezpiecznych kompetencje Państwowej Straży Pożarnej zostały ograniczone zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy do wykonania kontroli przewozu na terenie przedsiębiorcy posiadającego towary niebezpieczne. Informacje o zagrożeniach pożarowych i innych miejscowych, w tym np. stwarzanych przez źródła promieniotwórcze, zebrane w toku czynności kontrolno - rozpoznawczych są natomiast wykorzystywane na potrzeby przygotowania procedur ewentualnych działań ratowniczych na wypadek zdarzenia wymagającego interwencji jednostek PSP, bądź krajowego systemu ratowniczo - gaśniczego.

Zgodnie z ustawą Prawo, atomowe kierownik jednostki organizacyjnej wykonującej działalność z materiałami jądrowymi, w tym także polegającą na ich transporcie, opracowuje system ochrony fizycznej. System ten podlega zatwierdzeniu przez Prezesa PAA, a następnie okresowej kontroli.

W 2010 r. dokonano 5 transportów wypalonego paliwa jądrowego z polskich reaktorów badawczych do Federacji Rosyjskiej. Ochrona fizyczna tych transportów realizowana była na podstawie zatwierdzonego przez Prezesa PAA systemu ochrony fizycznej (dokument „tajny”). W realizację tych operacji włączone były m. in. Wewnętrzna Służba Ochrony Instytutu Energii Atomowej POLATOM, Komenda Stołeczna Policji, brygady antyterrorystyczne i Straż Ochrony Kolei, a spełnienie postanowień systemu ochrony fizycznej kontrolowane było przez inspektorów dozoru jądrowego Państwowej Agencji Atomistyki.

Dziękuję za zainteresowanie się kwestiami związanymi z energetyką jądrową. Mam nadzieję, że przedstawione powyżej wyjaśnienia oraz informacje uzna Pan Marszałek za satysfakcjonujące.

2 października
z up. *Janina Trojan*
MINISTER
PEŁNOMOCEM RZĄDU
DO SPRAW POLSKIEJ ENERGII JĄDROWEJ
PODSEKRETARZ STANU